

3 Μαρτίου 2020

† π. Αλέξανδρος Schmemmann: Η προσευχή του του Αγίου Εφραίμ του Σύρου (μέρος 1ο)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη](#)

Αναμεσα σ' όλες τις προσευχές και τους ύμνους της Μεγάλης Σαρακοστής μια σύντομη προσευχή μπορεί να ονομαστεί η προσευχή της Μεγάλης Σαρακοστής. Η Παράδοση την αποδίδει σε έναν από τους μεγάλους δασκάλους της πνευματικής

ζωής, τον Άγιο Εφραίμ το Σύρο. Να το κείμενο της προσευχής:

Κύριε και Δέσποτα της ζωής μου, πνεύμα αργίας, περιεργίας, φιλαρχίας και αργολογίας μη μοι δώς. Πνευμα δε σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, υπομονής και αγάπης χάρισέ μοι τω σω δούλω. Ναι Κύριε Βασιλεύ, δώρησαί μοι του οράν τα εμά πταίσματα, και μη κατακρίνειν τον αδελφόν μου· ότι ευλογητός ει εις τους αιώνας των αιώνων.

Αμήν.

Τούτη η προσευχή λέγεται δύο φορές στο τέλος κάθε ακολουθίας της Μεγάλης Τεσσαρακοστής από τη Δευτέρα ως την Παρασκευή (δεν τη λέμε το Σάββατο και την Κυριακή, όπως θα δούμε και πιο κάτω, γιατί οι ακολουθίες αυτές τις δύο μέρες δεν έχουν το τυπικό της Σαρακοστής). Την πρώτη φορά λέγοντας την προσευχή κάνουμε μια μετάνοια σε κάθε αίτηση. Έπειτα κάνουμε δώδεκα μετάνοιες λέγοντας: «ελέησόν με τον αμαρτωλόν». Ολόκληρη η προσευχή επαναλαμβάνεται με μια τελική μετάνοια στο τέλος της προσευχής.

Γιατί αυτή η σύντομη και απλή προσευχή κατέχει μια τόσο σημαντική θέση στην όλη λατρεία της Μ. Σαρακοστής; Διότι απ αριθμεί, μ' ένα μοναδικό τρόπο, όλα τα

αρνητικά και όλα τα θετικά στοιχεία της μετάνοιας και αποτελεί, θα λέγαμε, ένα «κανόνα ελέγχου» του προσωπικού μας αγώνα στην περίοδο της Μ. Σαρακοστής. Αυτός ο αγώνας σκοπεύει πρώτα απ' όλα στην απελευθέρωσή μας από μερικές βασικές πνευματικές ασθένειες που διαμορφώνουν τη ζωή μας και μας κάνουν πραγματικά ανίσχυρους ακόμα και για να κάνουμε αρχή στροφής στο Θεό.

Η βασική μας ασθένεια είναι η αργία. Είναι η παράξενη εκείνη τεμπελιά και η παθητικότητα ολόκληρης της ύπαρξής μας που πάντα μας σπρώχνει προς τα «κάτω» μάλλον παρά προς τα «πάνω» και που διαρκώς μας πείθει ότι δεν είναι δυνατόν ν' αλλάξουμε και επομένως δε χρειάζεται να επιθυμούμε την αλλαγή. Είναι ένας βαθιά ριζωμένος κυνισμός που σε κάθε πνευματική πρόκληση απαντάει με το «γιατί;» και καταντάει τη ζωή μας μια απέραντη πνευματική φθορά. Αυτή είναι η ρίζα όλης της αμαρτίας γιατί δηλητηριάζει κάθε πνευματική ενεργητικότητα στην πιο βαθιά της πηγή.

Το αποτέλεσμα της «αργίας», είναι η λιποψυχία. Είναι μια κατάσταση δειλίας που όλοι οι Πατέρες της Εκκλησίας τη θεώρησαν το μεγαλύτερο κίνδυνο της ψυχής. Η λιποψυχία, η αποθάρρυνση, είναι η ανικανότητα του ανθρώπου να βλέπει καθετί καλό ή θετικό! Είναι η αναγωγή των πάντων στον αρνητισμό και στην απαισιοδοξία. Είναι στ' αλήθεια μια δαιμονική δύναμη μέσα μας γιατί ο Σατανάς είναι βασικά ένας ψεύτης. Ψιθυρίζει ψευτιές στον άνθρωπο για το Θεό και για τον κόσμο· γεμίζει τη ζωή με σκοτάδι και αρνητισμό. Η λιποψυχία είναι η αυτοκτονία της ψυχής, γιατί όταν ο άνθρωπος κατέχεται απ' αυτή είναι εντελώς ανίκανος να δει το φως και να το επιθυμήσει.

Πνεύμα φιλαρχίας ! Φαίνεται παράξενο πως η αργία και η λιποψυχία είναι ακριβώς εκείνα που γεμίζουν τη ζωή μας με τον πόθο της φιλαρχίας. Μολύνοντας όλη μας την τοποθέτηση απέναντι στη ζωή, κάνουντάς την άδεια και χωρίς νόημα, μας σπρώχνουν ν' αναζητήσουμε αντιστάθμισμα σε μια ριζικά λανθασμένη στάση απέναντι στα άλλα πρόσωπα. Αν η ζωή μου δεν είναι προσανατολισμένη προς το Θεό, αν δεν σκοπεύει σε αιώνιες αξίες, αναπόφευκτα θα γίνει εγωιστική και εγωκεντρική, πράγμα που σημαίνει ότι όλοι οι άλλοι γίνονται τα μέσα για τη δική μου αυτοϊκανοποίηση. Αν ο Θεός δεν είναι ο «Κύριος και Δεσπότης της ζωής μου», τότε το εγώ μου γίνεται ο κύριος και δεσπότης μου, γίνεται το απόλυτο κέντρο του κόσμου μου και αρχίζω να εκτιμώ καθετί με βάση τις δικές μου ανάγκες, τις δικές μου ιδέες, τις δικές μου επιθυμίες και τις δικές μου κρίσεις. Έτσι η επιθυμία της φιλαρχίας γίνεται βασική μου αμαρτία στις σχέσεις με τις άλλες υπάρξεις, γίνεται μια αναζήτηση υποταγής τους σε μένα. Δεν είναι πάντοτε απαραίτητο να εκφράζεται η φιλαρχία μου σαν έντονη ανάγκη να διατάζω και να κηδεμονεύω τους άλλους. Μπορεί επίσης να εκφράζεται και σαν αδιαφορία, περιφρόνηση,

έλλειψη ενδιαφέροντος, φροντίδας και σεβασμού. Και είναι ακριβώς η «αργία», μαζί με τη «λιποψυχία» που απευθύνονται αυτή τη φορά προς τους άλλους· έτσι συμπληρώνεται η πνευματική αυτοκτονία με την πνευματική δολοφονία.

Άγιος Εφραίμ ο Σύρος-Φωτό:Diakonima.gr

Τέλος είναι η αργολογία. Απ' όλα γενικά τα δημιουργήματα μόνον ο άνθρωπος

προικίστηκε με το χάρισμα του λόγου. Όλοι οι Πατέρες βλέπουν σ' αυτό το χάρισμα την ακριβή «σφραγίδα» της θείας εικόνας στον άνθρωπο γιατί ο ίδιος ο Θεός αποκαλύφτηκε σαν Λόγος. Αλλά όντας ο λόγος το ύψιστο δώρο, έτσι είναι και ο ισχυρότερος κίνδυνος. Όπως είναι η κυρίαρχη έκφραση του ανθρώπου, το μέσο για την προσωπική του πλήρωση, για τον ίδιο λόγο, είναι και το μέσο για την πτώση του, για την αυτοκαταστροφή του, για την προδοσία και την αμαρτία. Ο λόγος σώζει και ο λόγος σκοτώνει· ο λόγος εμπνέει και ο λόγος δηλητηριάζει. Ο λόγος είναι μέσο της Αλήθειας αλλά είναι και μέσο για δαιμονικό ψέμα. Έχοντας μια βασικά θετική δύναμη ο λόγος, έχει ταυτόχρονα και μια τρομακτικά αρνητική. Ο λόγος δηλαδή δημιουργεί θετικά ή αρνητικά. Όταν αποσπάται από τη θεία καταγωγή και το θείο σκοπό του γίνεται αργολογία. Ενισχύει την αργία, τη λιποψυχία και τη φιλαρχία και μετατρέπει τη ζωή σε κόλαση. Γίνεται η κυρίαρχη δύναμη της αμαρτίας.

Αυτά τα τέσσερα σημεία είναι οι αρνητικοί «στόχοι» της μετάνοιας. Είναι τα εμπόδια που πρέπει να μετακινηθούν. Αλλά μόνον ο Θεός μπορεί να τα μετακινήσει. Ακριβώς γι' αυτό και το πρώτο μέρος της προσευχής αυτής είναι μια κραυγή από τα βάθη της καρδιάς του αβοήθητου ανθρώπου. Στη συνέχεια η προσευχή κινείται στους θετικούς σκοπούς της μετάνοιας που πάλι είναι τέσσερις.

συνεχίζεται...